

mitky důkazní (Beweiseinrede) t. j. od uvádění skutečností směřujících proti závažnosti (relevanci) věty průvodní, proti přípustnosti nebo způsobilosti průvodního prostředku nabídnutého, nebo proti průvodní moci důkazu již podaného. Účel námítky důkazní jest, zeslabiti průvodní moc průvodního prostředku probantem nabídnutého a způsobiti, by důkaz nebyl považován za zdařený. Bližší viz ve čl. Řízení průvodní.

Důkaz v právu trestním.

I. Pojem a druhy.

Důkazem rozumí se souhrn důvodů pro přesvědčení soudcovské o pravdě některé skutečnosti pro rozhodnutí se ve věci trestní podstatné.

Z rozmanitých rozdělení důkazu budtež zde jakožto prakticky významné vytknuty druhy tyto:

1. Vzhledem ku pramenu důkazu rozeznáváti jest důkaz bezprostřední (přímý) a prostřední (nepřímý, složitý). Prvnější zakládá se na smyslném pozorování buďto soudce (na př. ohledání) anebo osoby třetí (na př. svědka), která to, co pozorovala, soudci sděluje. Důkaz prostřední zakládá se v závěrcích a důsledcích odvozených ze skutečností bezprostředně dokázaných a nasvědčujících existenci skutečností jiných, jež s prvnějšími jsou ve vnitřní souvislosti, na př. ze skutečnosti, že obviněný byl v držení věci ukradené, lze souditi na vinu obviněného. Skutečnosti, z nichž na existenci skutečnosti jiné lze souditi, nazýváme indicie, pŕtahy a důkaz na těchto se zakládající důkaz indiciemi čili pŕtahy.

2. Dle předmětu důkazu rozeznáváme důkaz průvodní a důkaz vývodní (§§ 3, 199 tr. ř.). Předmětem důkazu průvodního jsou okolnosti, jež nárok trestního práva zakládají, především tudíž ony okolnosti, jež odpovídají zákonným příznakům skutkové povahy určitého činu trestného, dále však i skutečnosti zakládající všeobecnou skutkovou povahu na př. příčetnost obviněného. Je-li jsoucnost všech těchto okolností zjištěna, jest nárok na potrestání odůvodněn. Míra tohoto nároku závisí však též na důvodech vyměření trestu, na okolnostech přitěžujících a polehčujících. I tyto musí býti dokázány, a důkaz jejich činí též část důkazu průvodního. Důkaz vývodní jest buď protidůkazem anebo důkazem obrany nebo námítky. Účelem protidůkazu jest dokázati, že nedostává se okolností, jež náležejí ku předmětům dotyčného důkazu průvodního na př. svědek potvrzuje skutečnost jiným svědkem popřenou. Protidůkaz může se vztahovati na nedostatek skutkové povahy objektivní nebo subjektivní na př. důkaz alibi. Jakožto protidůkaz ve směru poslednějším pokládá se i důkaz takových okolností, které průvodní moc důkazů průvodních porážejí nebo zeslabují na př. důkaz, že svědek byl podplacen. Důkaz obrany neb námítky záleží v dokazování oněch skutečností, jež trestnost obžalovaného vylučují (na př. nutná obrana) anebo zrušují (na př. účinná lítost při krádeži) nebo zmenšují.

II. P ř e d m ě t.

Předmětem důkazu v procesu trestním jsou všechny okolnosti, ve příčině kterýchž soudce používá zákona trestního; všechny tyto okolnosti musí býti dokázány, soudce musí tudíž o jich pravdě býti přesvědčen. Důvody však, o které se toto přesvědčení opírá, jsou z části takové, které se soudci samy sebou podávají, z části takové, jež třeba teprve vyhledati a přednésti, a tyto poslednější označují se, jakožto důkaz v užším smyslu. V tomto směru vyskytují se pak tyto otázky: Co jest třeba dokazovati,

co jest předmětem důkazu? a pak: Kdo jest povinen dokazovati, koho stihne břímě důkazní?

Předmětem důkazu není:

1. Okolnost notorická, která důkazu, i kdyby byl možným, proto nevyžaduje, že přesvědčení o pravdě její jest všeobecné nebo aspoň širokému kruhu osob ve stejném životním položení se nacházejících společně a v každém případě, nezávisíc na sobeckých a strannických vlivech, cestami každému přístupnými dosažitelné (rozh. kas. dv. ze dne 28. března 1885 č. 13386 sb. č. 765 a ze dne 25. dubna 1885 č. 2813 sb. č. 781.).

2. ony skutečnosti, ve příčině kterýchž zákon výslovně důkazu nepouští na př. vyloučení důkazu pravdy v jistých přestupcích proti bezpečnosti cti (§ 490 tr. z.)

3. skutečnosti, jejichž pravdě nasvědčuje domněnka, pokud nevzniknou důvody ji v pochybnost uvádějící na př. příčetnost obžalovaného aneb skutečnosti rozsudkem civilním zjištěné. Na otázku, kdo jest povinen dokazovati, lze v procesu trestním správně odpověditi jen rozeznáváním t. zv. materiálního a formálního břemene průvodního. Materiální břímě důkazní stihne toho, jehož zájem by utrpěl, kdyby určitá okolnost prokázána nebyla a soudce o její pravdě přesvědčení nenabyl. V tomto smyslu stihne žalobce břímě důkazní ohledně důkazu průvodního, obžalovaného ohledně důkazu vývodního. Formální břímě důkazní jest povinnost strany, aby pro podstatné okolnosti jí uvedené též přivedla důkazy, jinak by ku dotyčným okolnostem nebyl vzat zřetel. O takovém formálním břemeni průvodním není v trestním procesu řeči, nechť jde o žaloby veřejné či soukromé (rozh. kas. dv. ze dne 15. ledna 1892 sb. č. 1491). Jelikož trestní proces vede se v zájmu veřejném, jsou úřady v něm činně nastupující povinny, aby k okolnostem v neprospěch i ve prospěch obviněného svědčícím, nechť je tento ku platnosti přivádí čili nic, stejnou bedlivostí braly zřetel (§ 3 tr. ř.); státním zástupcům jest o to dbáti, by všech prostředků ku vypátrání pravdy vhodných řádně bylo užito (§ 34, odst. 2. tr. ř.); soudce vyšetřující má povinnost, aby průvody k usvědčení nebo obhájení obviněného vhodné vyšetřil (§ 98 tr. ř.); jest i úkolem předsedícího hlavního přelíčení, přispívati ku dopátrání se pravdy (§ 232 tr. ř.), za kterýmžto účelem jest mu vyhrazena dalekosahající t. zv. diskreční moc (§ 254 tr. ř.).

III. Otázka, kdy lze některou skutečnost pokládati za dokázanou, může býti rozřešena buď zákonem, jenž stanoví pravidla, jimiž soudce při utvoření sobě přesvědčení a zkoumání jednotlivých průvodů se má řídit (zákonná theorie průvodní), anebo může řešení této otázky býti přenecháno uvážení soudcovu, takže na ni odpověditi jest soudci dle svého volného přesvědčení, jež sobě svědomitým zkoumáním všech průvodních prostředků učiní (zásada volného uvažování důkazů). Vzhledem ku nedostatkům zákonné theorie průvodní přijal náš trestní řád zásadu poslední odkazuje jak soudce z povolání tak i porotce ohledně otázky, kdy některou skutečnost sluší pokládati za dokázanou, na volné jeho přesvědčení. Toto přesvědčení budiž však odůvodněným, zakládajícím se ve svědomitém zkoumání všech průvodů pro obžalovaného a proti němu přednešených, a za tím účelem sluší každý průvodní prostředek co do věrohodnosti jeho a co do průvodní moci jak o sobě, tak i v jeho spojení s jinými bedlivě a svědomitě zkoumati (§§ 258, 326 tr. ř.). Tato zásada volného uvažování důkazů přešla též do trestního řádu pro Bosnu a Herce-

govinu ze dne 30. ledna 1890 (§§ 23, 270), kdežto v trestním řádu vojenském jakož i v trestním řádu o přestupcích důchodkových soudce smí za pravdu pokládati jen to, co po právu t. j. dle předpisů zákona, dokázáno jest.

IV. Otázka, kterých průvodních prostředků a v jaké formě možno jich užití, není vesměs ku rozřešení ponechána soudcovskému uvážení, nýbrž zákon vytkl v tomto směru jednotlivé předpisy (na př. §§ 88, 120 tr. ř.), jejichž nešetření jeví se býti porušením zákona a má v zápětí zmatečnost rozsudků na takových průvodních prostředcích se zakládajících.

Důkaz v právu trestním důchodkovém.

I. Zásady:

1. Usvědčení obviněného v trestním řízení důchodkovém řídí se určitými průvodními pravidly; volné uvažování důkazů místa nemá. Avšak z pravidla toho jsou některé výjimky a sice předně

a) ve příčině otázky přičetnosti; soudům důchodkovým jest po zralém a souvislém uvažování veškerých zjištěných okolností, stop a poměrů posuzovati, zdali zákonné podmínky přičetnosti jsou dány (§ 774 tr. z. důch.).

b) Též ve případě tom, když z více setkavších se okolností má býti odvozován důkaz, jest soudu důchodkovému samému uvážiti, zdali ze spojení vyšetřených stop, okolností a poměrů vztah činu neb opomenutí zakládajícího vinu neb účastenství v přestupku, o který jde, k osobě obviněného jeví se býti tak blízkým a jasným, že dle přirozeného a obyčejného vývoje událostí nutno jest za to míti, že nikdo jiný než obviněný dotýčeného činu neb opomenutí se nedopustil (§ 766 tr. z. důch.).

2. Důkaz objektivní povahy skutkové jest dle důchodkového zákona trestního nutnou podmínkou ku provedení důkazu v § 766 důch. z. tr. stanovenému o subjektivní skutkové povaze přestupku důchodkového následkem setkání se stop (rozh. správ. s. ze dne 23. prosince 1890 č. 4162 sb. »Budwinski« č. 5633 ai 1890).

3. Při uvažování důkazů jest se řídití tím, že nelze posuzovati každého důkazu o sobě, nýbrž ve spojení s celým jednáním vyšetřovacím; byla-li tedy věrohodnost důkazu okolnostmi odporujícími otřesena, pozbývá důkaz na své průvodní moci, a důkaz takto zeslabený nelze více pokládati za úplný (§ 677 tr. z. důch.).

4. Ve všech případech, ve kterých přestupek důchodkový záleží v tom, že se předepsaného výkazu, k němuž obviněný jest povinen, vůbec anebo způsobem řádným nedostává, pokládá se dotčený přestupek důchodkový za dokázaný, nevyhoví-li obviněný této povinnosti k výkazu.

5. Ve všech ostatních případech kromě případů ad 4. vyznačených jest zapotřebí, aby okolnost, že obviněný dopustil se činu neb opomenutí, vinu neb účastenství v důchodkovém přestupku zakládajícího, dokázána byla jedním anebo více zákonnými průvody (§ 756 tr. z. důch.).

6. V případech, kde předpisy důchodkovými určitě označen jest způsob důkazu, jehož třeba užití, na př. bolety jakožto důkazu o vyclení, nelze jiných průvodních prostředků připustiti (§ 675 tr. z. důch.).

7. Okolnost obviněným nedoznaná nesmí proti němu býti pokládána za dokázanou, nebyl-li mu průvodní prostředek, jímž má býti usvědčen, oznámen při vyšetřování jasně a způsobem takovým, aby obviněný byl s to,